

5. Гвирицман М. В. Правовое регулирование банковской тайны / Гвирицман М. В. // Деньги и кредит. – 1992. – № 6. – С.56-59.
6. Дозорцев В. А. Информация как объект исключительного права / Дозорцев В. А. // Дело и право. – 1996. – №4. – С.27-38.
7. Иоффе О. С. Спорные вопросы учения о правоотношении / Иоффе О. С. // Избранные труды по гражданскому праву: Из истории цивилистической мысли. Гражданское правоотношение. Критика теории «хозяйственного права». – М. : Статут, 2000. – С.649-694.
8. Общая теория права и государства: Учебник / Под ред. В. В. Лазарева. – М.: Юрист, 1994. – 360 с.
9. Общая теория права: Учебник / Ю.А.Дмитриев, И.Ф.Казьмин, В. В. Лазарев и др. ; Под общ. ред. А. С. Пиголкина. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 1998. – 384 с.
10. Словарь административного права / Отв. ред. И. Л. Бачило, Н. Г. Салищева, Н. Ю. Хаманева. – М. : Фонд «Правовая культура», 1999. – 320 с.
11. Теория государства и права: Курс лекций / Под ред. Н. И. Матузова и А. В. Малько. – М.: Юрист, 1997. – 672 с.
12. Юсупов В. А. Право и советское государственное управление / Юсупов В. А. – Казань : Издательство Казанского государственного университета, 1976. – 263 с.

УДК 330.322.053.3

Н.О. Маргіта,
В.В. Кузяк,
Н.І. Хтей

Національний університет «Львівська політехніка»

КОНЦЕПЦІЯ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ НЕРІВНОМІРНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Досліджено проблему недостатніх обсягів залучення іноземного капіталу в економіку України. Проаналізовано нерівномірність інвестиційного простору України за допомогою індексу концентрації Херфіндаля – Хіршмана (ННІ). Встановлено, що нерівномірність в надходженнях іноземного капіталу протягом досліджуваного періоду збільшилася у 3 рази, отже інвестиції надходять у ті регіони, де існує можливість отримання тимчасової економічної вигоди. Запропоновано концепцію регулювання залучення іноземного капіталу відповідно до регіональних інвестиційних пріоритетів.

Ключові слова: *прямі іноземні інвестиції, нерівномірність інвестиційного простору, концепція регулювання інвестиційної діяльності, індекс концентрації Херфіндаля – Хіршмана (ННІ).*

Исследована проблема недостаточных объемов привлечения иностранного капитала в экономику Украины. Проанализированы неравномерность инвестиционного пространства Украины с помощью индекса концентрации Херфиндаля-Хиршмана (ННИ). Установлено, что неравномерность в поступлениях иностранного капитала в течение исследуемого периода увеличилась в 3 раза, следовательно, инвестиции поступают в те регионы, где существует возможность получения временной экономической выгоды. Предложена концепция регулирования привлечения иностранного капитала в соответствии региональным инвестиционным приоритетам.

Ключевые слова: *прямые иностранные инвестиции, неравномерность инвестиционного пространства, концепция регулирования инвестиционной деятельности, индекс концентрации Херфиндаля – Хиршмана (ННИ).*

The problem of insufficient inflow of foreign capital in Ukraine is considered. We analyzed uneven investment environment in Ukraine using the Herfindahl-Hirschman concentration index (ННІ). It was established that the irregularity in foreign capital flows are increased 3 times during this period. It means that investments arrive in regions with possibility of temporary economic gain. The concept of foreign capital regulation according to regional investment priorities is offered.

Key words: *FDI, uneven investment environment, the concept of investment regulation, the Herfindahl-Hirschman concentration index – (ННИ).*

Постановка проблеми. Вирішення комплексу складних та актуальних проблем, пов'язаних зі стабілізацією економічної ситуації в Україні у посткризовий період та забезпеченням подальшого стійкого зростання залежать від ефективності здійснюваної інвестиційної політики. Подолання економічного відставання в Україні та підтримка сталого зростання на основі інноваційної моделі розвитку неможливі без адекватного інвестиційного забезпечення. В

умовах дефіциту внутрішніх ресурсів для проведення глибоких структурних реформ, іноземний капітал виступає важливим джерелом оновлення економіки України. На даному етапі зростає роль регіонів у забезпеченні ефективної співпраці з іноземними інвесторами. Це вимагає відпрацювання механізмів регулювання залучення іноземного капіталу відповідно до регіональних інвестиційних пріоритетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання залучення іноземного капіталу в українську економіку займаються такі вчені як А. Гальчинський, В. Геєць, Б.Губський, С. Гуткевич, В. Борщевський, А. Пересада, А. Поручник, М. Денисенко та інші. Проте частина проблем, пов'язаних з дослідженням регіональних диспропорцій залучення іноземного капіталу залишаються невирішеними.

Формулювання цілей статті. Тому метою статті є формулювання концептуальних засад регулювання інвестиційної діяльності на основі аналізу нерівномірності інвестиційного простору України.

Виклад основного матеріалу. Іноземне інвестування має значні переваги перед будь-яким видом економічної допомоги. Залучення іноземних інвестицій в економіку приймаючої країни сприяє:

- отриманню коштів для погашення зовнішнього боргу країни;
- інтеграції у світове господарство та стимулюванню розвитку ринкових відносин між країнами;
- надходженню передових технологій та технологічному оновленню економіки;
- підвищенню рівня зайнятості;
- посиленню конкуренції всередині країни.

Після розширення Європейського співтовариства Україна стала привабливою економікою для інвестування, у зв'язку існуванням таких конкурентних переваг як дешева робоча сила, доступні ресурси та об'єкти інвестування, великий ринок збуту тощо. Однак, на даному етапі, існує низка чинників, що гальмує залучення іноземного капіталу, серед яких політична та економічна нестабільність, часта зміна правил ведення бізнесу, відсутність законодавчого гарантування захисту інвестицій.

Проблема недостатніх обсягів залучення іноземного капіталу перебуває у тісному взаємозв'язку з питанням нерівномірності надходження іноземних інвестиційних ресурсів в національну економіку. Адже, в умовах відсутності сприятливих умов для залучення іноземного капіталу, інвестиції надходять у ті регіони, де існує можливість отримання тимчасової економічної вигоди. Як наслідок, посилюються міжрегіональні диспропорції економічного розвитку регіонів.

Динаміка перебігу інвестиційних процесів в Україні вказує на значний потенціал України у залученні іноземних інвестицій (рис. 1).

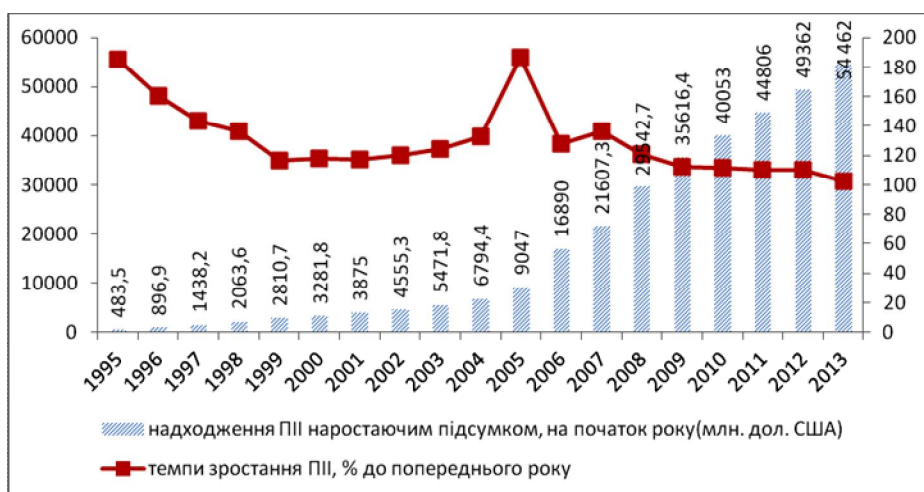

Рис. 1. Динаміка залучення ПІІ в економіку України

Джерело: [1].

За даними Державної служби статистики станом на 01.10.2013 року в економіку України надійшло близько 56,5 млрд. дол. США. Незважаючи на те, що протягом всього періоду незалежності обсяги залучених іноземних інвестицій збільшуються, динаміка темпів зростання ПІІ демонструє зворотню тенденцію. Зокрема, за період з 2007 по 2013 роки темпи зростання надходження іноземного капіталу скоротились на 35% до 102% у 2013 році, порівняно з попереднім. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Австрія, Російська Федерація, Велика Британія, Франція, Швеція, Віргінські Острови (Брит.) та Сполучені Штати Америки [2].

Окремою проблемою України є регіональні диспропорції в економічному розвитку та, зокрема, в залученні інвестицій. Ці диспропорції набувають дедалі більшої не лише економічної, але й політичної гостроти, що загрожує як економічному розвитку країни загалом так і її територіальній цілісності. В багатьох аспектах від вирівнювання інвестиційної привабливості українських регіонів залежить майбутнє країни.

Надходження іноземних інвестицій в регіональному розрізі вказує на суттєві диспропорції в обсягах залучення іноземного капіталу. Так, за період з 2001 по 2013 частка м. Києва по ПІІ з кожним роком все зростає, і станом на 01.04.2013 року в столицю надходить майже половина загальнодержавного потоку ПІІ, що складає 27 217,2 млн. дол. США. Лідуючі позиції у залученні іноземних інвестицій посідають такі області як Дніпропетровська – 15,3%, Харківська та Донецька – понад 4% загального обсягу ПІІ, при цьому частка інших областей коливається на рівні від 0 до 3%.

Слід також зауважити, що протягом періоду з 2008 по 2013 роки спостерігалось зменшення часток більшості областей у загальному обсязі залучених інвестиційних ресурсів, окрім Донецької та Харківської областей, а також м. Київ. Така ситуація посилює розшарування регіонів за рівнем інвестиційної активності та поглиблює економічне відставання одних регіонів від інших.

Нерівномірність надходження іноземного капіталу свідчить про різний ступінь інвестиційної привабливості регіонів та необхідність застосування ефективних механізмів стимулювання ПІІ.

Проблема значних регіональних диспропорцій у залученні іноземного капіталу підтверджується також неоднорідністю інвестиційного простору України, що вимірюється за допомогою індексу концентрації Херфіндала – Хіршмана (ННІ):

$$\text{ННІ} = \sum_{j=1}^k \left(\frac{i_j}{I} \cdot 100 \right)^2 \quad (1)$$

де $k = 27$ – кількість областей України, включаючи міста Київ, Севастополь та АР Крим, i_j – об'єм прямих іноземних інвестицій в j -му регіоні, тис. дол. США, I – загальний об'єм прямих іноземних інвестицій в Україні, тис. дол. США. Теоретично максимальне значення індексу ННІ дорівнює 10000 і досягається, коли весь об'єм інвестиційних надходжень припадає на один регіон. Мінімальне його значення відповідає рівномірному розподілу інвестицій серед 27 областей і дорівнює 370,4 ($10000 / 27 \approx 370,4$).

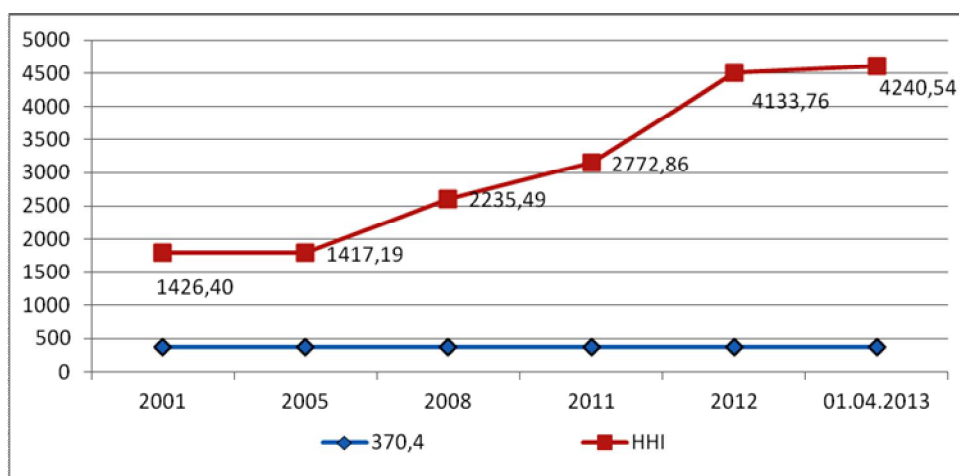

Рис. 2. Динаміка індексу Херфіндала-Хіршмана на рівні областей України

Виходячи з рисунку 2, з 2005 року спостерігається зростання міжрегіональних диспропорцій у залученні прямих іноземних інвестицій, що виражено збільшенням значення ННІ. Зокрема, у 2005 році індекс концентрації перебував на рівні 1417,19, що свідчить про середню концентрацію інвестицій, а з 2008 року перевищує рівень 2000 і набуває загрозливих обсягів, де одні регіони отримують левову частку інвестицій, а інші – незначні обсяги. У 2011 році розрив між регіонами поглиблюється, що, очевидно, пов'язано з наслідками світової економічної кризи, а у першому півріччі 2013 року розрив в інвестуванні переходить межу 4000. Це пояснюється нестабільністю економічного та правового середовища, що змушує інвесторів вкладати інвестиції в ті регіони, де можливо отримати додатковий прибуток. Така ситуація спричиняє економічний ріст одних областей і гальмує розвиток інших.

Збільшення обсягів та оптимізація структури іноземного інвестування можливі лише за умов підвищення привабливості інвестиційного середовища і створення, відповідно до ринкових засад, механізму взаємодії іноземного інвестора й органів державної влади, державного апарату [2, с. 52]. Важливо регулювати інвестиційний процес так, щоб не позбавити іноземних інвесторів мотиваційної зацікавленості щодо вкладення капіталу, одночасно спрямовуючи їх дії на вирішення стратегічних завдань у тих сферах, що визначені як пріоритетні. Для того, щоб взаємодія між інвестором та приймаючою стороною була ефективною, необхідно розробити концепцію регулювання залучення іноземних інвестицій.

На нашу думку, концепція регулювання інвестиційної діяльності – це процес створення такої взаємодії та взаємовпливу між державою (регіональними органами влади) та іноземними інвесторами, за якого досягається максимальна економічна ефективність інвестицій при раціональному використанні порівняльних переваг регіону.

Процес регулювання інвестиційної діяльності розпочинається з визначення об'єктів та суб'єктів регулювання, а також пріоритетних напрямків, згідно яких формуються інвестиційні пріоритети (рис. 3).

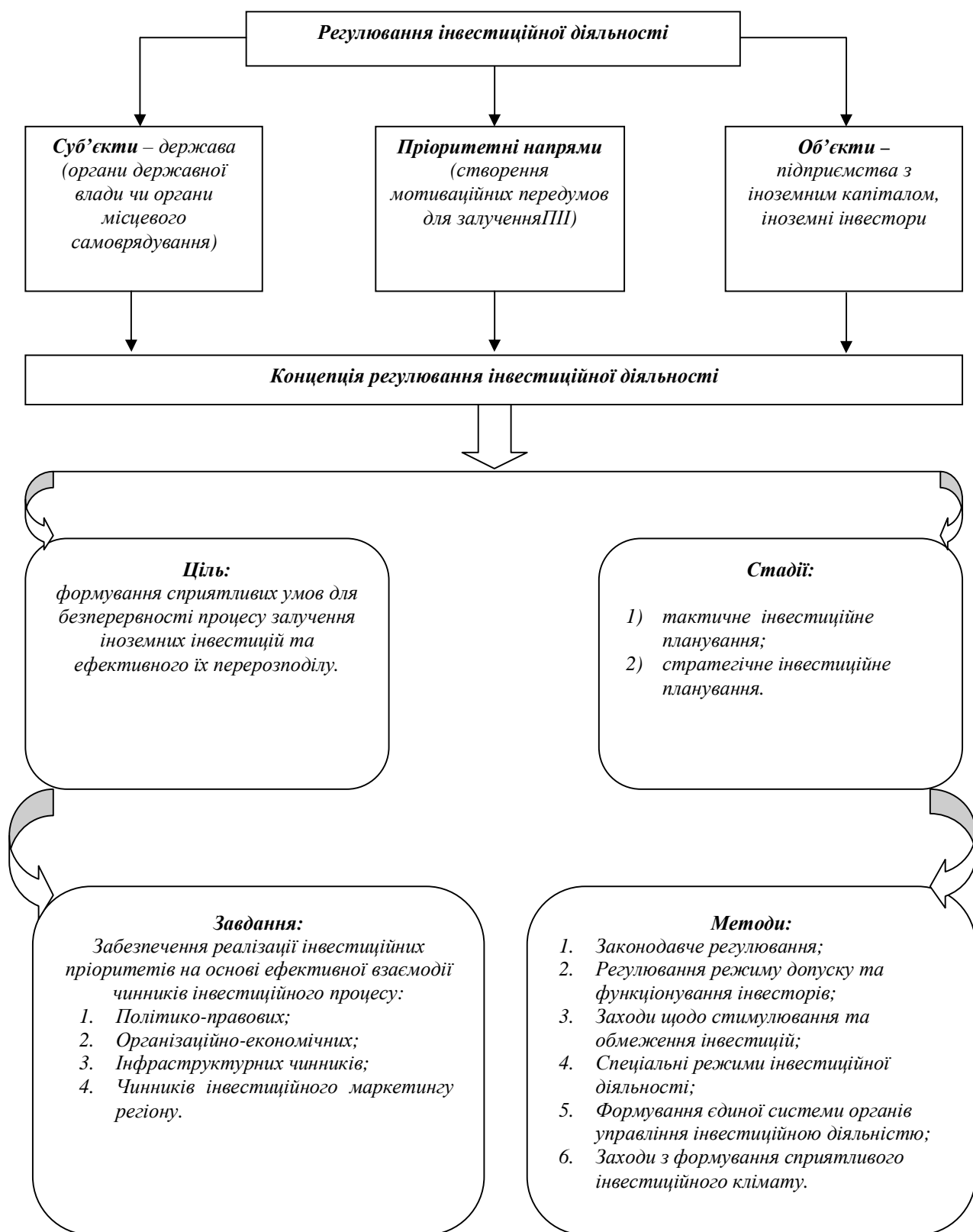

Рис. 3. Структурні елементи концепції регулювання інвестиційної діяльності

Концепція регулювання інвестиційної діяльності реалізується внаслідок (рис. 3):

- визначення цілі – формування сприятливого інвестиційного клімату і, як наслідок, забезпечення постійного надходження інвестиційних ресурсів у необхідній кількості;

- вирішення завдання ефективної взаємодії чинників інвестиційного процесу заради досягнення поставлених цілей;
- формалізації стадій тактичного та стратегічного інвестиційного планування;
- впровадження процедур регулювання інвестиційної діяльності, згідно стадій інвестиційного планування.

Регіональна інвестиційна політика, як система дій із залучення інвестицій в економіку регіону реалізується на практиці у вигляді послідовного вирішення конкретних завдань стратегічного і тактичного характеру. Тактичні завдання, які розв'язуються на регіональному рівні, змінюються в міру зміни ситуації в регіоні і в країні вцілому. Завданнями стратегічного характеру на рівні регіону є:

- створення ефективної інфраструктури регіонального інвестиційного ринку;
- розширення платоспроможного попиту, у тому числі попиту на продукцію підприємств регіону і попиту на інвестиційні ресурси;
- створення умов, що забезпечують використання на інвестиції внутрішніх ресурсів підприємств – амортизації і прибутку;
- інтеграція регіонального інвестиційного ринку у міжнародний ринок капіталу;
- створення сприятливих умов для залучення іноземних та вітчизняних інвестицій в економіку регіону [3, с. 93-94].

Висновки. Для вирівнювання міжрегіональних диспропорцій у залученні іноземного капіталу необхідно усунути ризики пов'язані з нестабільністю економічного та політичного середовища, застосовувати механізм регулювання інвестиційних процесів узгоджений пріоритетами регіонального розвитку та створювати сприятливі умови для надходження іноземного капіталу.

Література

1. Дані державної служби статистики України. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Марцин В. С. Організаційно-економічний механізм залучення іноземних інвестицій в економіку України / В. Марцин // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2008. – № 3. – С. 52 – 57.
3. Регіональна політика та механізми її реалізації / [М.І. Долішній, С. М. Злупко, С. Й. Вовканич та ін.]; [за ред. М. І. Долішнього]; НАН України, Ін-т регіон. досліджень. – К. : Наукова думка, 2003. – 503 с.

УДК 347.965.825(477)

В.В. Решота

Львівський регіональний інститут державного управління
НАДУ при Президентіві України

ОРГАНІЗАЦІЯ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто поняття, принципи та систему організації адвокатського самоврядування в Україні.

Ключові слова: адвокатура, адвокат, адвокатське самоврядування, правова допомога, Національна асоціація адвокатів України.

В статье рассмотрено понятие, принципы и система организации адвокатского самоуправления в Украине.

Ключевые слова: адвокатура, адвокат, адвокатское самоуправление, правовая помощь, Национальная ассоциация адвокатов Украины.

The article deals with the concept, principles and organization of legal profession in Ukraine.

Key words: advocacy, advocate, advocatory self-government, legal aid, National Association of Ukrainian Advocates.

Постановка проблеми. Захист прав та свобод людини і громадянина є однією з найважливіших функцій кожної демократичної правової держави. Обов'язком такої держави є створення юридичного механізму забезпечення захисту прав громадян та юридичних гарантій такого захисту. Саме інститут адвокатури є інструментом таких гарантій, що має на меті надання професійної правової допомоги та захисту.

Конституція України визначає загальні засади механізму забезпечення і захисту прав людини і громадянина. Так, у статті 59 Конституції [1] визначено право кожного на правову допомогу, для надання якої, при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні, діє адвокатура.